

Sosiaali- ja terveyslautakunta 23.2.2015, muutokset punaisella.

VANTAAN TOIMEENTULOTUKIOHJEET

Vantaan sosiaali- ja terveyslautakunta

Hyväksytty 17.12.2013

Valmistelu:
Sosiaali- ja terveydenhuollon toimiala
Toimeentulotuen linjatyöryhmä

1 TOIMEENTULOTUEN TARKOITUS

Pitkäaikaisasiakas

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja Kuusikkokuntien käytössä olevan määritelmän mukaisesti pitkäaikaisasiakas toimeentulotuessa on henkilö tai perhe, joka on saanut yhtäjaksoisesti 10–12 kk toimeentulotukea.

2 OIKEUS TOIMEENTULOTUKEEN

2.1. TOIMEENTULOTUKI ON VIIMESIJAINEN ETUUS

2.2. ERÄÄT ERITYISTILANTEET

2.2.1 Opiskelijat

Opintotuki on opiskelijan ensisijainen etuus ja siihen kuuluvat opintoraha, asumislisä ja valtiontakaus opintolainaan. Myös valtion takaama laina on ensisijainen toimeentulotukeen nähden.

Opintolainan valtiontakaus myönnetään opintorahaa tai aikuiskoulutustukea saavalle. Opiskelija, joka ei saa opintorahaa, voi saada lainatakauksen, jos hän on 18–19 –vuotias ja itsenäisesti asuva, ei kuitenkaan lukiolainen. Lukiolaiselle voidaan myöntää valtiontakaus vain, jos hän saa opintorahaa. Opintorahaan vaikuttavat vanhempien tulot.

Vanhemmat vastaavat täysi-ikäisen lapsen koulutuksesta aiheutuvista kustannuksista, mikäli se harkitaan kohtuulliseksi (L lapsen elatuksesta 3 §). Jos vanhemmat elättävät tämän lainmukaisesti täysi-ikäistä lastaan, tämän elatuksen huomiointiperuste toimeentulotuessa on toimeentulotukilain 2 §:n 1. momentin ”muu tapa”. Koska tässä kohdin tulee arvioida, onko vanhempien elatus tosiasiallista, jolloin se huomioidaan toimeentulotuessa, vai vähäistä, jolloin sitä ei huomioida. Päätöksen tekee aina sosiaalialan ammattikoulutettu henkilö.

LINKKI: Korkein hallinto-oikeus (2000:3001) ja (2001:3187) vanhempien tuki lainana

Opintolainan hakemista ei edellytetä

- alle 18-vuotiailta
- jälkihuollossa olevilta
- varsinaista tutkintoa edeltäviä, valmentavia opintoja opiskelevilta
- kotona asuvalta 18–20-vuotiaalta lukiolaiselta, jos vanhemmat ovat toimeentulotuen saajia
- kun asiakas tuo esille erityisperusteita, hakemus siirretään etuuskäsittelystä sosiaalityöhön päätettäväksi

Lainan hakemista edellytetään muissa tilanteissa.

Erityistilanteet:

1) Opiskelija ei nosta lainaa pankista, vaikka hänelle on myönnetty valtiontakaus. Laina huomioidaan käytettävissä olevana tulona, vaikka asiakas ei sitä hakisi.

2) Opiskelija ei hae valtiontakausta opintotukihakemuksessaan: laina huomioidaan ensisijaisena tulona.

3) Maksuhäiriö

Kun opiskelija ei saa lainaa maksuhäiriön takia, pyydetään häntä toimittamaan hakemuksensa liitteeksi asiakastietorekisteristä ote, josta ilmenee maksuhäiriön peruste. Jos syynä on pieni summa, hakemus lisäselvityksineen toimitetaan sosiaaliohjaukseen päätöksentekoa varten.

4) Opiskelijalla ei ole oikeutta opintotukeen /valtiontakaukseen

Opiskelua voidaan tukea toimeentulotuella sosiaalityön suunnitelman perusteella, mikäli opiskelija ei saa ensisijaista etuutta.

Työstä kieltäytymistä ja oman elatusvelvollisuuden laiminlyömistä koskevat säännökset tulevat sovellettaviksi myös toimeentulotukea hakevien opiskelijoiden kohdalla: Toimeentulotukilain 2a § 1 mom. 2) kohta: Toimeentulotukea hakeva 17 - 64-vuotias on velvollinen ilmoittautumaan työnhakijaksi työvoimatoimistoon, ellei hän opiskele päätoimisesti (Työttömyysturvalaki 2 luvun 6 § ja 7 §.) Asiakkaan opiskelu päätoimisesti selvitetään, ja mikäli perusosan alentaminen tehdään, sen on perustuttava suunnitelmaan.

Lukiolaisen, ammattikoululaisten ja ammattiin valmistavissa koulutuksissa opiskelevien koulukirjat ja opiskelutarvikkeet

Vanhempien osallistuminen nuoren koulutuskustannuksiin selvitetään. Mikäli opiskelijan vanhemmat eivät voi tukea opiskelijaa, myönnetään koulutuskustannuksiin toimeentulotukea. Hakemus lisäselvityksineen toimitetaan sosiaaliohjaukseen päätöksentekoa varten.

Menoina otetaan huomioon välttämättömistä oppikirjoista, työvälineistä ja työvaatetuksesta aiheutuneet kulut. Asiakkaan tulee toimittaa oppilaitoksen edustajan todistama selvitys välttämättömistä opiskelutarvikkeista, jossa on mukana hinta-arvio.

Ammattiin valmistavissa koulutuksissa opiskelevat saavat yleensä kulukorvausta, joka ei kata opiskeluvälineitä.

Opiskelijoille voidaan myöntää toimeentulotukea etuuskäsittelystä ensimmäisen ammattitutkinnon suorittamiseen, mikäli he muutoin ovat toimeentulotukeen oikeutettuja.

Silloin kun henkilö opiskelee toista tutkintoa, selvitetään parantaako toinen tutkinto työnsaantimahdollisuuksia, ja onko aikaisemmalla tutkinnolla ollut mahdollisuudet työllistyä ja onko työnhaku ollut aktiivista. Myös hakijan erityiset olosuhteet on otettava huomioon. Toisen tutkinnon suorittamista tuetaan toimeentulotuella sosiaalityön suunnitelman perusteella.

Aikuislukion opiskelija ei saa opintotukea. Asiakkaan oikeus työttömyysturvaan tulee ensin selvittää. Aikuislukiossa opiskelusta aiheutuvia ylimääräisiä kustannuksia (esim. matkakulut) ei huomioida ilman sosiaalityön suunnitelmaa.

Opiskelijat rinnastetaan työssäkäyviin **matkakustannusten** osalta. Mikäli kustannukset ylittävät seutulipun määrän, on opiskelijan haettava matkakustannuksiin tukea Kelalta (myönnetään 9 kuukaudelle vuodessa).

Pienituloiset voivat hakea Kelasta **opintolainan korkoavustusta** edellyttäen, että markkinaehtoisessa opintolainassa korkoja ei pääomiteta (korkoja ei lisätä lainapääomaan) ja korkotukilainassa hakijalle ei ole maksettu opintotukea koron säännönmukaista erääntymiskuukautta edeltävän viiden kuukauden ajalta. Korkoavustukseen vaikuttavat mm. omat tulot, työttömyyden kesto, opintojen päättymisaika, perhekoko, huollettavien määrä jne. Pääsääntöisesti toimeentulotukea ei myönnetä opintolainan korkoihin.

Tutkinto- ja soveltuvuuskoemaksut myönnetään tarpeellisen suuruusina, jos ne koskevat ensimmäistä tutkintoa.

Jos asiakkaalla jo on tutkinto ja hän haluaa opiskella toista, toimeentulotukea voidaan myöntää vain osana asiakkaalle tehtyä sosiaalityön suunnitelmaa (sosiaalityöntekijä).

Aikuisopiston kurssimaksut voidaan myöntää, jos kurssi edistää hakijan työllistymistä (esim. tietotekniikka) tai kielellisiä valmiuksia (suomen kielen kurssi maahanmuuttajille).

Kelan koulumatkatuki:

<http://www.kela.fi/documents/10180/12149/Kelainfo+-+koulumatkatuki.pdf/8067326f-a058-48b5-b8ae-27a9fe8a4e2f>

2.2.2 Yrittäjät

Yrittäjän tulee täyttää erillinen lomake (Selvitys yrityksestä saatavasta tulosta), joka asiakkaan tulee toimittaa täytettynä sosiaalityöhön. Täytetty lomake liitteineen lähetetään sosiaalityöstä yritystulon arvioimista varten yritysselvityksiä tekeväälle sopimuskumppanille, asiakkaalta saadun suostumuksen

kanssa. Sopimuskumppani arvioi yrityksen toiminnan ja siitä saatavat tulot. Arvion toimeentulotuen myöntämisestä tekee sosiaaliohjaaja/sosiaalityöntekijä. Etuuskäsittelyssä myönnetään yrittäjälle toimeentulotuki sosiaalityön suunnitelman mukaisesti.

Kannattamaton yritystoiminta/perusosan alentaminen: LINKKI KHO 20.6.2001/142

2.2.3 Asevelvolliset ja siviilipalvelusta suorittavat

Ase- ja siviilipalvelusta suorittaville ei pääsääntöisesti myönnetä toimeentulotukea viikonloppuvapaiden ja lomien ajaksi, koska puolustusvoimat vastaa heidän toimeentulostaan palveluksen aikana.

Erityisten olosuhteiden perusteella tukea voidaan myöntää jälkihuollossa olevalle nuorelle tai muun yksilöllisen olosuhteen perusteella. Asiakkaalle tehdään tällöin sosiaalityön suunnitelma.

Kotiuttamistilanteessa vanhempiensa luona asuvien ase- ja siviilipalvelusta suoritettavien osalta selvitetään asiakkaan mahdollisuus saada elatusta vanhemmiltaan. Tulona otetaan huomioon viimeksi maksetut päivärahat.

2.2.4 Vangit

Ilman oleskeluoikeutta olevat tutkintavangit kuuluvat aluejaon mukaiseen toimistoon.

Ilman oleskeluosoitetta olevat *tutkintavangit Vantaan vankilassa* kuuluvat Tikkurilan sosiaalitoimistoon.

Vankien toimeentulotukihakemukset käsitellään sosiaalityössä. Sekä tutkinta- että vankeusvankien toimeentulosta vastaa ensisijaisesti *vankeinhoidosta vastuussa oleva taho*. Toimeentulotukea myönnetään vain, jos se on sosiaalityöntekijän tekemää, asiakassuhteeseen pohjautuvaa sosiaalityön suunnitelmaa ja tuen myöntäminen on yksilöllisesti siinä perusteltu. Vankeinhoidon vastuulla olevaa avustusta ei tule myöntää.

LINKKI: Korkein hallinto-oikeus (2013:57)

2.3 Toimeentulotukilaissa tarkoitettu elatusvelvollisuus

Vanhemmat ja adoptiovanhemmat ovat lapsen nähden elatusvelvollisia.

Lapsen elatusvelvollisuuden laiminlyönti ei ole peruste toimeentulotuen epäämiselle siltä, jonka olisi tullut saada elatusta (elatusapua). Toimeentulotukeen nähden ensisijainen tulo on elatustuki.

Kun lapsi asuu eri osoitteessa asuvien vanhempiensa luona vuoroviikoin, toimeentulotuen myöntämisen perusteet arvioidaan yksilökohtaisesti sosiaaliohjauksessa etuuskäsittelyssä tehdyn taloudellisen tilanteen kartoituksen pohjalta.

Yksityisesti sijoitettujen lasten kohdalla elatusvelvollisuus säilyy lapsen vanhemmillä. Lapsen hoidosta vastaavan henkilön ja hänen perheensä tulot eivät vaikuta lapselle myönnettävän toimeentulotuen määrään.

Yksityisesti sijoitetun lapsen hakiessa toimeentulotukea hakemus siirretään etuuskäsittelystä **lastensuojelun avohuoltoon** päätettäväksi. Lapselle tehdään lastensuojelun taloudellisesta tukemisesta suunnitelma (myönnettävä tuki on lastensuojelun antamaa avohuollon taloudellista tukea). Lapsen tosiasiallisesti käyttävissä olevat tulot ja varat otetaan hänen tuloinaan ja varoinaan huomioon (esim. elatusapu vanhemmilta, perhe-eläke, lapsilisä).

LINKKI: Korkein hallinto-oikeus (2001:2975) 17-vuotias ja vanhempien elatusvelvollisuus

LINKKI: Korkein hallinto-oikeus (2009:2235) **puolisoiden** elatusvelvollisuus ja myönnetyn toimeentulotuen perintä toiselta puolisoilta

2.4 Velvollisuus ilmoittautua työnhakijaksi

Jos toimeentulotuen hakija ei ilmoittaudu työvoimatoimistoon työnhakijaksi, toimeentulotuen perusosan suuruutta voidaan alentaa hänen osaltaan siten kuin toimeentulotukilain 10 §:ssä säädetään.

Toimeentulotukea tulee siis myöntää, vaikka työttömäksi itsensä ilmaiseva asiakas ei ilmoittautuisi työnhakijaksi. Tilanteissa, joissa tämä jatkuu useamman kuukauden, tulee selvittää, miten asiakas tosiasiallisesti tulee toimeen alennetulla perusosalla ja onko hänen kohdallaan todennettavissa muita toimeentulon saamisen tapoja. Erityisesti alle 30 vuotiaan nuoren aikuisen kohdalla arvioidaan syrjäytymiskehitys ja järjestetään tarvittava sosiaalinen tuki.

3 MENETTELY

3.1 Vakinainen oleskelu

Jos toimeentulotuen hakija ei ole kirjoilla missään osoitteessa, ratkaisee tosiasiallinen oleskelu sen, mikä kunta myöntää toimeentulotukea.

Lähtökunta, eli se kunta, missä on viimeinen asunto-osoite, hoitaa toimeentulotuen myöntämisen niin kauan kunnes asiakas esittää luotettavan selvityksen oleskelustaan Vantaalla.

Silloin kun asiakas muuttaa Vantaan sisällä alueelta toiselle, ilman että on kirjoilla missään, tulee antaa luotettava selvitys oleskelusta. Asunnottomaksi jääneen henkilön toimeentulotukiasiat hoitaa se alue, josta asiakas jäi asunnottomaksi siihen asti kun pysyvä asumisratkaisu löytyy.

3.1.1 Helsingin, Espoon ja Vantaan yhteistyösopimus asunnottomien kohdalla

Helsingin ja Espoon kanssa tehdyn yhteistoimintasopimuksen mukaan se kunta, josta asiakas on jäänyt asunnottomaksi, vastaa asiakkaan tilapäismajoituksen järjestämisestä ja kustannuksista siihen saakka, kun asiakas on löytänyt pysyväisluonteisen asumisratkaisun. Tämä koskee myös poste restante -osoitteen mukaan kunnassa oleskelevia.

Pysyväisluonteinen asumisratkaisu tarkoittaa, että henkilöllä on vähintään yli 3 kuukauden kestävä huoneenvuokralain mukainen vuokrasopimus, ei kuitenkaan Forenomin majoituspalveluihin myönnetty maksusitoumus. Mikäli asumiseen liittyy tuki- tai palvelusopimus vuokranantajan kanssa, asumisratkaisu ei ole pysyvä.

Poste restante -osoitteen muuttaminen toiselle alueella ei ole pysyvä asumisratkaisu.

Sopimuksen mukaan pääkaupunkiseudun ulkopuolelta tai ulkomailta tulleiden asunnottomien henkilöiden osalta noudatetaan seuraavia periaatteita:

- *jos asiakkuus on keskeytynyt ja jos asiakas palaa asiakkuuteen alle 3 kuukauden sisällä, asiakkaan edellisen asioinnin mukainen kunta vastaa toimeentulotuesta ja aikuissosiaalityön muista palveluista esim. tilapäisestä asumisratkaisusta*
- *jos asiakkuus on keskeytynyt ja asiakas palaa asiakkuuteen yli kolmen kuukauden jälkeen, hän saa toimeentulotuen ja aikuissosiaalityön palvelut siinä kunnassa, jossa hän ilmoittaa oleskelevansa. Oleskelusta tulee antaa selvitys, esim. päävuokralaisen ilmoitus henkilön oleskelusta luonaan.*

3.1.1.2 Muualla oleskelu

Jos henkilö oleskelee säännöllisesti muussa kunnassa tai maassa vähintään 16 vrk kuukaudessa ei kysymyksessä ole enää vakinainen oleskelu Vantaalla. Toimeentulotukea ei myönnetä muuhun kuin kiireelliseen ja välttämättömään tarpeeseen.

Jos toimeentulotukiasiakas kertoo olleensa lomalla toisessa kunnassa, joka kestää normaalin loma-ajan n. 1 kk, ei perusosaa alenneta. Työnhaku on kuitenkin oltava voimassa koko ajan.

Jos toimeentulotukiasiakas oleskelee ulkomailla yli 1kk (normaalin loma-ajan), niin arvio toimeentulotuen tarpeesta tehdään sosiaalityössä.

3.1.1.3 Asiointi tilapäisen oleskelun perusteella

Ilman oleskeluosoitetta olevat *tutkintavangit Vantaan vankilassa* kuuluvat Tikkurilan sosiaalitoimistoon.

Koisorantaan muista kunnista tulleet asiakkaat asioivat Tikkurilan sosiaalitoimistossa.

Lentokentälle tulevat suomalaiset, pitkään ulkomailla asuneet, Suomessa asunnottomat henkilöt asioivat Tikkurilan sosiaaliasemalla.

Peijaksen sairaalassa hoidettavana olevien osoitteettomien asiakkaiden asiointi on keskitetty Koivukylään.

3.1.1.4 Ulkomaalainen ja maahanmuuttaja

Ulkomaalaiset, joilla ei ole kotikuntaa/oleskelulupaa Suomessa ohjataan toimeentulovaikeuksissa aina oman maansa suurlähetystöön. Suurlähetystön pyynnöstä ja yhteistyössä sen kanssa selvitetään tarvittaessa, onko asiakkaan kohdalla kyse toimeentulotukilain 14 §:n 3 momentin mukaisesta kiireellisestä toimeentulotuen tai sosiaalihuollon tarpeesta, esim. jos Suomessa ei ole kyseisen maan suurlähetystön/edustuston palveluja. Arvion tästä tekee sosiaalityöntekijä yhteistyössä johtavan sosiaalityöntekijän kanssa ja asiasta tehdään toimeentulotukipäätös

Toimeentulotukipäätöksen tulee perustua toimeentulotukilakiin eikä sitä voi perustella millään muulla lailla (esim. ulkomaalaislaki). Tilanteissa, joissa EU/ETA-kansalaisen tai kolmannen maan kansalaisen oleskelu katsotaan tilapäiseksi, kielteinen toimeentulotukipäätös tai oikeus vain välttämättömään toimeentulotukeen on perusteltavissa toimeentulotukilain 14 §:n säännöksellä. Kelan ratkaisut eivät vaikuta toimeentulotukipäätökseen.

Toimeentulotukeen on aina oikeus seuraavien ehtojen täyttyessä, eikä toimeentulotuen hakijalta edellytetä turvattua toimeentuloa:

1. Kolmannen maan kansalaiset:
 - Joille on myönnetty pysyvä oleskelulupa (P-tunnus) ja annettu oleskelulupakortti
 - Tilanteet, joissa ulkomaalaiselta ei edellytetä turvattua toimeentuloa: esim. turvapaikan saaneet, paluumuuttajat, Suomen kansalaisen puoliso ja muu omainen, oleskelulupa kansainvälisen suojelun perusteella tai hänen perheenjäsenensä, ihmiskaupan uhri, yksilöllinen inhimillinen syy oleskelulupapäätöksessä, maasta poistamisen estyminen
2. EU/ETA-kansalaiset
EU/ETA-kansalaisella, joka on oleskellut Suomessa laillisesti ja yhtäjaksoisesti viisi vuotta, on oikeus pysyvään oleskeluun
3. Pohjoismaan kansalaiset
 - Tanskan, Islannin, Norjan ja Ruotsin kansalaisella (ja Suomen kansalaisilla vastaavasti em. maissa) on silloin, kun hän oleskelee laillisesti tilapäisesti Suomessa, oikeus saada tarpeen edellyttämää apua Suomen lainsäädännön mukaisesti, jos hän joutuu täällä välittömän sosiaalipalvelujen tai toimeentulotuen tarpeeseen (Pohjoismainen sosiaalipalvelusopimus v. 1996, 6. artikla)

Seuraavissa tilanteissa myönnetään vain välttämätön (kiireellinen) toimeentulotuki:

1. Kun kolmannen maan kansalaisen oleskelulupa on määräaikainen (A- tai B-tunnus) tai EU/ETA-kansalainen on oleskellut yhtäjaksoisesti Suomessa alle viisi vuotta ja hänellä ei ole oikeutta vielä pysyvään oleskelua osoittavaan oleskelukorttiin (ja hän ei kuulu Stm:n oppaan liite 2:n poikkeustilanteisiin, Stm:n opas s. 58)
2. Oleskelulupaa ei ole haettu, se on vireillä tai se on peruttu
3. Opiskelun perusteella maahan tulleet
4. EU:n sisällä alle 3 kk työnhakijana olleet
5. Eläkeläiset

Välttämätön toimeentulotuki tarkoittaa ruokarahaa, välttämättömiä lääkkeitä ja matkakustannuksia kotimaahan.

Ohjeistus koskee pääasiassa uusia tai hiljattain Suomeen muuttaneita asiakkaita. Jos henkilölle on myönnetty täysimääräistä toimeentulotukea ja hänelle ei olisi enää perusteita tukea myöntää,

annetaan henkilölle järjestelyaikaa (esim. 3 kk), jonka ajan hänelle voidaan myöntää täysimääräistä toimeentulotukea. Asiakasta informoidaan muutoksesta.

Sosiaalialan ammattilainen on aina oikeutettu käyttämään harkintaa erityistapauksissa (esim. tuen myöntäminen 3 kk täysimääräisenä henkilölle, joka on väliaikaisesti toimeentulotuen tarpeessa). Harkinta pitää pystyä perustelemaan yksilöidysti.

Mikäli perhe / henkilö on asunut Suomessa jo pidempään ja selkeästi kiinnittynyt Suomeen (lapset koulussa, päivähoitossa jne.), myönnetään tarpeen mukainen toimeentulotuki.

Mikäli asiakkaalla ei ole oleskelulupaa tai se on peruttu, mutta oma maa ei huoli asiakasta takaisin ja asiakas pystyy sen dokumentein todistamaan, kyseessä on maasta poistumisen estyminen. Tällöin myönnetään tarpeen mukainen toimeentulotuki.

EU/ETA-alueelta tulevat työnhakijat, työntekijät ja ammatinharjoittajat:

EU-maasta Suomeen töihin tullut henkilö jää työttömäksi esimerkiksi puolen vuoden jälkeen ja uskoo työllistyvänsä taas pian. Mikäli työllistymissuunnitelma on realistinen, voidaan asiakasta tukea. Asiakkaan kanssa tehdään suunnitelma, kuinka kauan hän voi tuen turvin hakea töitä.

3.2 Toimeentulotukiasian käsittely

3.2.2 Asiakkaan oikeus henkilökohtaiseen keskusteluun

Toimeentulotuessa asioivalle asiakkaalle järjestetään hänen tätä pyytäessä mahdollisuus keskustella vähintään puhelimitse sosiaalialan ammattikoulutetun henkilön kanssa viimeistään seitsemäntenä arkipäivänä sen jälkeen kun asiakas on tätä pyytänyt.

3.2.3.2 Toimeentulotuen hakeminen

Sosiaaliviranomainen voi lähettää asiakkaalle viestejä sähköpostitse vain, mikäli sillä on käytössä mahdollisuus tietoturvalliseen asiointiin eli sähköposti, jossa on riittävän vahva salaustas ja osapuolet voidaan tunnistaa. Saamiensa suojaamattomien sähköpostien osalta viranomaisen tulee olla yhteydessä asiakkaaseen esimerkiksi puhelimitse tai kirjeitse. Samalla asiakkaalle tulee kertoa suojaamattoman sähköpostin tietoturvariskeistä. Tällöin asiakkaan päätösvaltaan jää, haluaako hän yhteyttä siitä huolimatta käyttää. Asiakkaaseen ei sosiaaliviranomaisten taholta olla sähköpostitse yhteydessä, koska suojattua ulkopuolista yhteyttä ei ole.

3.2.3.3 Hakemuksen täydentäminen

Lisäselvityksen pyytämistä harkittaessa on myös harkittava, onko vaaditun selvityksen hankkiminen asiakkaalle kohtuuton tehtävä ottaen huomioon asiakkaan olosuhteet ja muut asiassa ilmenneet seikat kokonaisuudessaan. Tulee myös harkita, onko selvitys välttämätön asian ratkaisemiseksi heti, jolloin asiakas voi toimittaa selvitykset seuraavan hakemuksen yhteydessä.

3.2.4 Toimeentulotuen määräytymisaika ja tuen myöntäminen takautuvasti

Uusi asiakas:

Toimeentulotukilaskelman tekeminen aloitetaan säännöllisen tulon viimeisimmästä maksupäivästä. Jos kysymyksessä on kahden viikon välein maksettava palkka, toiseksi viimeisestä palkanmaksupäivästä. Tulot ja menot sekä perusosa otetaan huomioon samalta ajalta eli yhtä pitkältä ajalta. Päätös tehdään alkaen samasta päivämäärästä, kuin mistä päivämäärästä tulot huomioidaan.

Loppupalkka, veronpalautus, perintö tai jokin muu kertosuoritus otetaan huomioon toimeentulotuki laskelmassa niin pitkälle kuin se riittää. Asiakkaan tosiasialliset olosuhteet on otettava huomioon, ja otettava huomioon muitakin kuin toimeentulotukeen oikeuttavia menoja, joita voidaan pitää kohtuullisina, kun asiakas esittää maksukuitit tai muun luotettavan selvityksen.

Asiakkaalta pyydetään selvitys varojen käyttötarkoituksesta ja käytöstä.

Asiakkuudessa jo oleva asiakas

Toimeentulotukilaskelman ylijäämää voi ottaa huomioon tulona seuraaville kahdelle kuukaudelle.

Päätöksessä asiakkaalle ilmoitetaan, minkä verran tuloja otetaan huomioon seuraavissa päätöksissä.

Kun asiakkaalla on ollut katko toimeentulotuen saamisessa joko kielteisen päätöksen tai tulojen takia, tulee muitakin kuin toimeentulotuessa huomioon otettavia menoja ottaa huomioon tuolta ajalta. Asiakkaalta pyydetään selvitys tulojen käytöstä, ja tämän jälkeen arvioidaan, voidaanko tuloja vielä ottaa huomioon käytettävissä olevina tuloina / varoina laskelmassa.

Kun asiakas on saanut varoja kertasuorituksena huomattavan määrän, menetellään kuten uuden asiakkaan kohdalla.

Takautuvasti toimeentulotukea myönnetään vain erityisin syin, joita voi olla esimerkiksi asumisen turvaaminen. Lähtökohtaisesti asiakkaan tulee olla toimeentulotuen tarpeessa menojen syntyessä eli asiakkaalla todetaan toimeentulotukilain perusteella tulovaje, jonka kattamiseksi hän ei ole hakenut toimeentulotukea ajoissa.

Etuuskäsittelyssä tulee aina ennen toimeentulotuen myöntämisestä tarkistaa, että asiakas on maksanut edeltävän kuukauden vuokran siltä osin, kun hänellä on ollut tuloja sen maksamiseen. Mikäli näin ei ole, asiakkaan tilanne selvitetään sosiaalialan ammattihenkilön kanssa. Näin ehkäistään osittain vuokravelan kertymistä.

Jos asiakkaalle on myönnetty toimeentulotukea vuokraan, sitä ei voi myöntää etuuskäsittelystä uudelleen samalle ajalle.

4 TOIMEENTULOTUEN RAKENNE JA SUURUUS

4.1 Toimeentulotuen määräytyminen ja rakenne

Terveystenhuollon asiakasmaksukatto

Asiakkaan tulee esittää asiakasmaksukortti, mikäli hänellä on terveystenhuollon tai laitoshoidon menoja. Alle 18-vuotiaat lapset merkitään huoltajansa kortille.

Asiakasmaksukaton piiriin eivät kuulu toimeentulotukena myönnettyt maksut, joten merkintää ei tehdä korttiin silloin kun maksu myönnetään toimeentulotukena.

Kun toimeentulotukilaskelman osoittama tulojen ja menojen erotus on vähemmän kuin laskun summa, ja toimeentulotuki voitaisiin kohdistaa myös osaan laskusta, ei toimeentulotukea yleensä tule kohdistaa laskuun, vaan toimeentulotuki maksetaan asiakkaan tilille ja hän maksaa laskun itse ja saa siitä merkinnän asiakasmaksukorttiin.

Alkuperäinen kuitti jää sosiaalitoimistoon. Mikäli tehdään hylkypäätös, kuitti palautetaan asiakkaalle.

Asiakkaalla saattaa myös jo olla syntynyt oikeus maksuttomiin palveluihin tai alempiin maksuihin, mistä asiakasta tulee informoida.

4.2 Perusosa

4.2.1 Perusosan sisältö ja suuruus

Yksin asuvan ja yksinhuoltajan perusosa

Ravintomenojen osuus perusosasta on 49 % .

Alivuokra-asunnossa asuvan perusosa on yksin asuvan perusosa, samoin kuin asunnottoman, tilapäismajoituksessa asuvan henkilön.

Sisarusten perusosa

Jos sisarukset asuvat samassa taloudessa erillisillä vuokrasopimuksilla, he muodostavat perheen ja perusosa on silloin 85 %. Jos sisarukset ovat asuneet aikaisemmin omillaan ja muuttaneet yhteen, perusosa on 100 %. Täysi vuokra tulee kuitenkin huomioida vuokrasopimuksen mukaisesti.

Samassa taloudessa asuvat ystävät

Jos ystävä on vuokrannut ystävälleen omasta vuokra-asunnostaan osan, kyse on alivuokrasuhteesta ja perusosa on molemmille täysi 100 %.

Kimppakämpä

Kaikille kimppakämpän asukkaille huomioidaan täysi perusosa 100 %.

Kun vanhempi asuu täysi-ikäisen perheessä tai aikuinen vanhempiensa taloudessa asuttuaan ensin omassa taloudessa, perusosa on täysi 100 %.

Vanhempansa luona asuvan henkilön, jolla on lapsi huollossaan, perusosa on yksinhuoltajan perusosa täysimääräisenä.

4.2.3 ja 4.2.4 Alennettu perusosa ja sen yhteydessä tehtävä suunnitelma

Toimeentulotukilain 10 § määrittää perusteet, joilla toimeentulotuen perusosaa on mahdollista alentaa 20 %, tai enintään 40 %.

Perusosaa voidaan alentaa, jos asiakas kieltäytyy tarjotusta työstä tai työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä. Alennusta tehtäessä on noudatettava kohtuullisuusharkintaa. Päätöksen perusosan alentamisesta tekee sosiaalityön ammattihenkilö. Asiakkaalle laaditaan aktivointi-, kuntoutus ja palvelusuunnitelma.

Alentaminen voidaan tehdä enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Työstä tai työvoimapolitiittisesta toimenpiteestä kieltäytymisen toteamiseksi edellytetään työvoimatoimikunnan lausunto asiasta. Työ- ja elinkeinotoimisto ottaa huomioon sen, jos henkilö ei tosiasiallisesti ole työkykyinen. Perusosaa alennetaan 40 % vain poikkeuksellisesti ja hyvin perustellusta syystä.

Ammatillista koulutusta vailla olevan **18–24 vuotiaan nuoren perusosaa** voidaan alentaa 20 % silloin, kun häneltä on eväty työttömyysturva perusteettoman koulutuksesta kieltäytymisen tai sen keskeyttämisen vuoksi.

Alentaminen tulee aina perustua yksilökohtaiseen arvioon ja nuoren kokonaistilanteen huomioon ottamiseen. Perusosan alentaminen ei saa vaarantaa nuoren välttämätöntä toimeentuloa. Alentamisen yhteydessä on tehtävä tavoitteellinen suunnitelma elämänhallinnan parantamiseksi. Suunnitelma tehdään yhteistyössä sosiaalityöntekijän ja TE-viranomaisen (työ- ja elinkeinoviranomaisen) kanssa, ja se on tarkastettava suunnitelmassa sovituin määräajoin.

Nuorisotakuu velvoittaa sosiaalityön henkilöstöä aktiiviseen työskentelyyn niiden nuorten kanssa, jotka eivät ole minkään toimenpiteen piirissä.

Asiakkaalle tulee ensisijaisesti etsiä kuntoutusmahdollisuuksia ja hänen työkykynsä tulee arvioida.

Asiakkaan tilannetta käsitellään asiakaspalvelun yhteistyöryhmässä, otetaan huomioon TE-viranomaisen tekemä työkyvyn arviointi ja työvoiman palvelukeskuksen antaman tuen mahdollisuus.

Mikäli näistä ei ole hyötyä asiakkaan tilanteessa, asiakas voi jäädä toimeentulotuen varaan täydellä perusosalla. Alentamisen kohtuullisuutta harkittaessa tulee arvioida, onko käytetty kaikkia mahdollisia toimenpiteitä, ja riittääkö alennettu perusosa asiakkaan välttämättömään toimeentuloon. Suunnitelmaan kirjataan, mitä asiakkaalta edellytetään. Kun asiakas korjaa tilanteen ja menettelee suunnitelman mukaan, perusosan alentaminen lopetetaan.

Asiakkaan suunnitelma tarkistetaan kerran vuodessa ja hänen olosuhteidensa muuttuessa. Samalla tarkistetaan työllistymissuunnitelmaa ja aktivointisuunnitelmaa

Toimeentulotukiasiakkaiden työllistäminen ja aktivointisuunnitelma

Kun työttömän henkilön palveluita ei voida järjestää TE-toimiston palveluna, työ- ja elinkeinotoimisto huolehtii siitä, että hänet ohjataan tarpeen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon tai opetusviranomaisen tai Kelan tai muun palvelujen järjestäjän palvelujen piiriin. Palvelut järjestetään yhteistyössä.

Aktivointisuunnitelma on pitkään työttömänä olleelle henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittava suunnitelma, jonka työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta laativat yhdessä henkilön kanssa.

Aktivointisuunnitelma on uudistettava siihen saakka, kun henkilö täyttää työttömyysturvalain työssäoloehdon.

Aktivointisuunnitelman tekemiseen osallistuu tarvittaessa sosiaalityöntekijä tai sosiaaliohjaaja.

Ennen aktivointisuunnitelmaa on henkilölle tullut tehdä työnhakusuunnitelma (kotoutumissuunnitelma) TE-toimistossa.

Jos sitä ei voida tehdä, kunnan tulee ryhtyä toimenpiteisiin aktivointisuunnitelman tekemiseksi.

Työvoiman palvelukeskus

Kaupungissa palvelee työvoiman palvelukeskus (TYP), jolla on toimipisteet Tikkurilassa ja Myyrmäessä. TYPin asiakkaaksi pääsee työ- ja elinkeinotoimiston tai sosiaalitoimiston läheteellä. Asiakkaita tulee ohjata palvelun piiriin, kun työttömyys on pitkittynyt. Jos TE-toimisto arvioi, että henkilölle ei voida tarjota työtä tai työllistymistä edistäviä toimenpiteitä viimeistään kolmen kuukauden kuluessa, aktivointisuunnitelmaan tulee sisällyttää kuntouttava työtoiminta. Nuorille ja aikuisille on tarjolla työpajoja ja erilaisia työllisyshankkeita.

Etuuskäsittelystä tehdään huoliseula sosiaalityöhön, kun työttömyys on pitkittynyt eikä asiakas ole toimenpiteiden piirissä eikä hänellä ole mitään suunnitelmaa.

Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on vahvistaa asiakkaan toimintakykyä.

Vantaalla kuntouttavaa työtoimintaa järjestää konserni- ja asukaspalvelut /työllisyyspalvelut.

Toimintaan ohjaututaan aikuissosiaalityön tai työvoiman palvelukeskuksen sosiaalityöntekijältä saadulla läheteellä.

Kuntouttavassa työtoiminnassa järjestettäviin starttiryhmiiin aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijät voivat ilmoittaa asiakkaitaan lähetelomakkeella.

Kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkään jatkuneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja muuhun työllistymistä edistävään toimenpiteeseen. Laissa on myös säännökset asiakkaan oikeuksista ja velvollisuuksista.

Jos henkilö ei rajoitustensa vuoksi voi osallistua kuntouttavaan työtoimintaan kunnan arvion mukaan, suunnitelmaan tulee sisällyttää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Terveydenhuollon palvelujen tarve arvioidaan terveystieteissä.

Sosiaalinen kuntoutus

Sosiaalisesta kuntoutuksesta annetaan erillinen ohje.

4.3. MUUT PERUSMENOT

4.3.1 Asumismenot

Kohtuulliset asumismenot

Kohtuulliset asumismenot ylittävistä asumiskuluista päättää sosiaalityöntekijä. Kohtuullisina asumismenoina otetaan huomioon seuraavat summat.

Pinta-alat Valtioneuvoston antaman asetuksen mukaan:

Henkilöluku	Pinta-ala (m ²)	Euroa (€)
1	37	675
2	57	798
3	77	926
4	90	1055
5	105	1185
6	115	1340
7	125	1418
8	135	1497
Seuraavista henkilöistä lisäys		72 €/kk / henkilö
Alivuokrana hyväksytään (kattaa sähkön ja vesimaksun)		enintään 365 € / kk

Suosittelun taustalla ovat Tilastokeskuksen kokoamat tiedot keskimääräisistä kuukausivuokrista, yleishyödyllisten vuokranantajien keskimääräiset vuokrat sekä tiedot Kelan asumistukeen hyväksymästä asumisväljyydestä (neliöt/henkilö).

Tätä suositusta ei sovelleta VAV OY:n, HOAS-asuntojen, SATO:n ja VVO:n asuntoihin, mikäli asunto on muutoin asiakkaan kannalta kohtuullisena pidettävä ja asunnot ovat saaneet valtion korkotukea.

Korkean vuokratason alueilla (keskusta-alueet ja uudet asunnot) tulee arvioida vuokratasoa suhteessa asunnonvaihdon tarkoituksenmukaisuuteen. Etuuskäsittelijä voi huomioda kohtuuvuokran ylittävän vuokran, kun se on tarkoituksenmukaisuudella perusteltu. Tässä tulee huomioda pääsääntö, että asiakkaita on kohdeltava yhdenmukaisesti, ellei erityisperusteeseen ole syytä.

Jos vuokrana huomiodaan muu kuin kohtuuvuokra näiden tarkoituksenmukaisuussyiden perusteella, etuuskäsittelijän tulee antaa päätöksestä tieto lähiesimiehelleen seurantaan varten.

Vuokra jaetaan tarvittaessa pääluvun mukaan.

18 vuotta täyttäneen, kotona asuvan lapsen osuus vuokrasta otetaan huomioon pääluvun mukaan, jos hän hakee toimeentulotukea, tai hänellä on sellaiset jatkuvat tulot, jotka kattavat hänen elinkustannuksensa.

Toimeentulotukena myönnettävä lapsen vuokraosuus maksetaan suoraan vuokranantajalle asiakkaan suostumuksella, silloin kun koko perhe on toimeentulotuen asiakkaana.

Perheen alaikäisen lapsen, jolla on säännölliset elatuksen turvaavat tulot (esim. eläke, palkka), osuus asumismenoista otetaan huomioon asumismenoissa pääluvun mukaan.

Nuoren asumiskustannusten huomioiminen etuuskäsittelyssä:

Kun nuori asuu vanhempiensa kanssa samassa taloudessa, nuoren vuokraosuutta ei eroteta huomioitavaksi hänen toimeentulotukilaskelmassaan, kun on kyse tulottomista ja opintotuella opiskelevista nuorista. Mikäli kyseisen nuoren vanhempi on myös toimeentulotuen hakija, vuokra huomiodaan vanhemman laskelmassa.

Asunnottomalle asiakkaalle, jolle myönnetään asumiseen tukea, laaditaan asumis-/palvelusuunnitelma. Suunnitelman mukaan tehdään ensin määräaikainen vuokrasopimus, ja jos asuminen onnistuu, tehdään toistaiseksi voimassa oleva vuokrasopimus.

Saunamaksu

Saunamaksuun myönnetään täydentävää toimeentulotukea vain, jos asunnon peseytymismahdollisuudet ovat puutteelliset (puuttuva oma pesutila). Saunamaksu on muutoin perusosalla katettava meno.

Aiemmin saunamaksu on myönnetty perustoimeentulotukena. Näiden asiakkaiden kohdalla annetaan uusi linjaus tiedoksi 2 kk ennen maksun poistamista hyväksytyistä menoista, jotta asiakkaalle jää aikaa asian järjestämiseen.

Yhtiövastike / rahoitusvastike / korjausvastike

Yhtiövastike ja korjausvastike (voi olla myös rahoitusvastike nimellä) otetaan huomioon menona. Sellainen rahoitusvastike, joka on asuntoon kohdistuvaa velkaosuutta, ei hyväksytä toimeentulotukeen oikeuttavana menona. Yhtiövastikkeessa kerättävä alijäämä hyväksytään menona.

Yhtiövastikkeeseen kuuluva laajakaista

Kun laajakaistamaksu on pakollinen asukkaalle eikä ole irtisanottavissa, se huomioidaan erikseen menona.

Asuntolainan (myös asumisoikeusasunnon ja osaomistusasunnon) lainan korot

Asiakkaan vakituksena asuntonaan käyttämän asunnon asuntolainan korot otetaan asumismenoina huomioon niiltä osin kuin ne yhdessä yhtiövastikkeeseen/ rahoitusvastikkeeseen ja lämmityskulujen kanssa ovat kohtuullisten asumismenojen rajoissa.

Harvemmin kuin kuukausittain erääntyvät asuntolainan vuosikorot otetaan huomioon kuukausittain jaettuina.

Kiinteistövero, vesi- ja jätevesimaksu, palovakuutus, polttopuut, lämmitysöljy, nuohous- ja jätemaksut ovat em. kohtuullisten asumiskustannusten lisäksi huomioon otettavia asumiskuluja.

Erillinen tontin vuokra omakoti- ja rivitaloissa asuvien osalta otetaan huomioon siltä osin kuin se mahtuu kohtuullisten asumismenojen rajoihin.

Taloussähkö

Viitteellisenä käytettävä kohtuullinen sähkönkulutus asunnon koon ja henkilömäärän mukaan

Lähde: Vantaan Energia, sähkönmyyntihinnasto 1.1.2012 lukien, Helsingin Energia, keskimääräinen sähkönkäyttö/henkilö/huoneistokoko

	yskiö	2h+kk	2h+k	3h+k	4h+k	5h+k
1 asukas						
euroa	17,00	20,00	22,00	27,00	30,00	35,00
kulutus	950	1200	1450	1900	2200	2700
kWh						
2 asukasta						
euroa	21,00	26,00	29,00	33,00	38,00	43,00
kulutus	1300	1800	2100	2500	3000	3550
kWh						
3 asukasta						
euroa	25,00	30,00	34,00	37,00	43,00	49,00
kulutus	1750	2250	2600	2900	3500	4050
kWh						
4 asukasta						
euroa		35,00	38,00	43,00	50,00	56,00
kulutus		2750	3050	3550	4150	4750
kWh						
5 asukasta						
euroa			40,00	47,00	54,00	61,00
kulutus			3250	3900	4550	5300
kWh						

Sähkösaunan käyttö lisää kulutusta 500 - 1000 kWh vuodessa:

44,55 € - 89,10 € vuosi / 4,00 € - 8,00 € / kk

Voimassa oleva hinnasto 27.5.2013 lukien:

Yleissähkö perusmaksu	3,63 €/kk
Sähkö	7,04 c/kWh

Yleistariffi perusmaksu	3,30 €/kk
Sähkön siirto	2,80 c/kWh

Sähkövero 27.5.2013

2,11172 c/kWh

Huomioitavat sähkömenot kohtuullistetaan, jos niiden huomioimiselle täysimääräisinä ei ole hyväksyttävää erityisperustetta. Asiakas on velvollinen perustelemaan kohtuulliset menot ylittävät kustannukset. Perusteltu hakemus ratkaistaan normitetun toimeentulotuen sosiaaliohjauksessa tai sosiaalityön palveluissa, jos asiakas on sosiaalityön asiakkuudessa.

Jos sähkölaskussa on sekä taloussähkö että lämmityssähkö katsotaan lähtökohtaisesti, että 60 % on lämmityssähköä ja 40 % taloussähköä.

Sähkönmyyntisopimukseen kuuluva vakuusmaksu otetaan huomioon.

Sähkön vakuusmaksut

Myönnetään, jos sähkösopimuksen tekemiseksi vakuusmaksu on välttämätön.

Sähkön avaus- ja sulkumaksut päätetään sosiaaliohjauksessa/sosiaalityössä.

Kotivakuutus

Kohtuulliset kotivakuutukset (päivitetty 2011) ovat seuraavat:

	Henkilöluku/ talous	Irtaimistovakuutus/vuosi (€)
Kerrostaloasunto	1	85
	2	105
	3	130
	Lisäksi huomioidaan vastuu- ja oikeusturvavakuutusta 40 €	

Omakotitalon vakuutusmaksuun vaikuttaa talon sijainti, ikä ja rakennusmateriaali, joiden perusteella vakuutusmaksu voi olla korkeampi.

	Pinta-ala (m2)	Vakuutus/vuosi (€)
Omakotitalo	80	140
	100	160
	120	180
	Lisäneliöitä	20
	Lisäksi voidaan huomioida vastuu- ja oikeusturvavakuutus 40 €	

4.3.4.

VÄHÄISTÄ SUUREMMAT TERVEYDENHUOLTOMENOT JA ASIAKASMAKSUT

Terveyskeskusmaksut

Terveyskeskuksen avosairaanhoidon lääkäripalvelujen käytön (vastaanottokäynnit) maksu otetaan huomioon menona toimeentulotukilaskelmassa.

Kotihoidon maksut

Kotihoidon maksuihin haetaan pääsääntöisesti maksuvapautusta. Mikäli maksun alentamiseen kotihoidon toimesta ei ole perusteita, asiakkaalle huomioidaan lasku toimeentulotuessa menona. Jos kotihoidon asiakkaalle on jo tehty lasku, sitä ei voi mitätöidä vaan se huomioidaan sellaisenaan menona. Ruokapalvelumaksuun ei myönnetä toimeentulotukea, jos laskelmassa käytetään täyttä perusosaa, joka sisältää ruokamenot. Asiakkaalle voidaan antaa todistus toimeentulotuen saannista maksuvapautus/-alennushakemusta varten.

Fysioterapia /Fysikaaliset hoidot

Terveyskeskuksen lääkärin määräämät hoidot otetaan huomioon, jos lääkäri on määritellyt hoidon välttämättömäksi. Mikäli asiakas ei saa välttämättömäksi katsottua fysikaalista hoitoa kunnallisena palveluna, hankitaan se lääkinnällisen kuntoutuksen ostopalveluna ja hankintapaikasta päättää alueen lääkinnällisen kuntoutuksen työryhmä.

Äänihieronta (Voice Massage) – hoitoa ei saa kunnallisena palveluna. Toimeentulotukea voidaan myöntää erityisin perustein, kun kunnallisen lääkärin lausunnon mukaan hoito on välttämätön.

Suun terveydenhoito

Toimeentulotuen asiakkaiden edellytetään käyttävän julkista terveydenhuoltoa. Hammashoidosta ja muista suun terveydenhoitoon liittyvistä tehtävistä (mm. protetiikka) huolehtii Vantaalla suun terveydenhuollon liikelaitos.

Mikäli asiakas asioi yksityisellä hammaslääkärillä ilman suun terveydenhuollon lähetettä, voidaan hänelle huomioida julkisen terveydenhuollon kustannusarvion mukaiset kustannukset. Asiakas on itse velvollinen toimittamaan kustannusarvion suun terveydenhuollosta hakemuksensa perusteeksi.

Proteettisesta hoidosta annetaan erikseen maksusitoumus. Selvistä pienistä korjauksista ei tarvitse esittää arviota eikä maksusitoumusta etukäteen.

Jos toimeentulotukiasiakas esittää suun terveydenhuollon lausunnon välttämättömästä proteettisesta hoidosta ja kustannusarvio on alle 1500 €, etuuskäsittelijä voi tehdä päätöksen.

Jos kustannukset ovat yli 1500 € tai hoito jatkuu aiemmin tehdyn suunnitelman jälkeen tai jos kyseessä on uusi asiakas (jolloin selvitetään toimeentulotuen tarve) päätöksen tekee sosiaalityön ammattilainen.

Mikäli toimeentulotuen tarpeen arvioinnin jälkeen selviää, ettei asiakkaalla ole oikeutta toimeentulotukeen, ohjataan asiakas asioimaan sosiaaliseen luototukseen. Asiakasta ohjataan tarvittaessa tekemään maksusuunnitelma hoitotahon kanssa.

Jos asiakas anoo hammasimplantteja, pyydetään ensin suun terveydenhuollon selvitys muista hoitovaihtoehdoista. Implantit myönnetään harkinnalla vain, jos ei voida tehdä proteettista hoitoa sairauden (esim. anoreksia) vuoksi. Selvityksen jälkeen arvioidaan hakijan tulojen perusteella oikeus toimeentulotukeen. Tarvittaessa asiakas ohjataan sosiaaliseen luototukseen.

Yksityisen hammashoidon osalta pyydetään suun terveydenhuollosta arvio välttämättömän hoidon kohtuullisista kustannuksista, joiden omavastuuosuus voidaan hyväksyä menona.

Silmälasit ja silmälääkärin palkkio

Toimeentulotukea voidaan myöntää silmälaseihin näkökyvyn muutosten vuoksi. Piilolinssihin voidaan myöntää tukea vain, mikäli niiden ostoon on selkeä terveydellinen peruste tai työn vaatimukset. Asiakasta ohjataan pyytämään kustannusarvio sopimusliikkeistä sosiaalitoimeaa varten. Jos asiakas hankkii silmälasit omatoimisesti, voidaan toimeentulotukea myöntää jälkikäteen sopimusliikkeiden taksojen mukaan.

LINKKI: Silmälasien korvaaminen toimeentulotukena/hankintapaikat/sopimushinnat

Silmälääkärin palkkiosta otetaan huomioon omavastuuosuus (asiakkaan tulee ensin hakea Kela:sta korvaus ennen menon huomioimista) niissä tapauksissa, joissa optikko ei ole voinut määrätä silmälaseja. Kiireellisissä tapauksissa edellytetään tapauskohtaista arviota ja selvitystä julkisen palvelun käytettävyydestä.

Maksusitoumus voidaan tehdä vain sellaiseen silmälääkäriin, jossa on Kelan suorakorvaus käytössä.

Lääkkeet

Lääkärin (sekä julkisen terveydenhuollon että yksityisen lääkärin) sairauden hoitoon määräämät, sairausvakuutuksen korvaamat lääkkeet myönnetään toimeentulotukena maksettuja kuitteja ja reseptiä vastaan. Poikkeuksena ovat keskushermostoon vaikuttavat lääkkeet, joihin pääsääntöisesti tarvitaan hoitavan lääkärin resepti. On myös lääkkeitä, joihin ei saa sairausvakuutuksen korvausta, mutta jotka silti voivat oikeuttaa toimeentulotukeen silloin, kun ne on määrätty sairauden hoitoon.

Toimeentulotukena voidaan myöntää raskauden ehkäisyyn tarkoitettuja valmisteita, tupakan vieroituksen hoitoon käytettäviä lääkkeitä sekä huume- tai alkoholiriippuvuuden hoidossa käytettäviä valmisteita silloin, kun niihin on lääkärin määräys.

Korvausta ennaltaehkäisevistä lääkkeistä maksetaan vain silloin, kun niiden hankinnalle on erityiset perusteet. Tällaisia valmisteita ovat mm. rokotteet ja vitamiinit. Potilaalle sairausvakuutuksesta korvattavasta erektiolääkkeistä voidaan huomioida toimeentulotuessa lääkemenona 6 annosta kuukaudessa.

Lääkevaihdon piiriin kuuluvista valmisteista otetaan huomioon hinnaltaan edullisimmat (ns. hintaputkessa olevat) valmisteet. Jos lääkäri on kieltänyt lääkevaihdon, korvataan lääke lääkärin määräyksen mukaisesti. Jos potilas kieltää lääkevaihdon, ylimääräistä omavastuusuutta ei oteta huomioon toimeentulotuen määrätymisessä.

Kun sv-korvattavien lääkekulujen lisäkorvausosuus (maksukatto) on täyttynyt, lähettää Kela asiasta ilmoituksen potilaalle. Esittämällä ilmoituksen apteekissa potilas saa lisäkorvauksen tarkoituksenmukaisista lääkekustannuksista automaattisesti.

Jos etuuskäsittelyssä on aihetta epäillä lääkkeiden väärinkäyttöä, täytetään huoliseula. Sosiaalityöntekijän on hakeuduttava yhteistyöhön hoitavan lääkärin kanssa tilanteen arvioimiseksi ja asiaan puuttumiseksi. Ennen yhteydenottoa lääkäriin tulee hankkia asiakkaan suostumus. Jos asiakas kieltäytyy, tulee harkita asian tarkoituksenmukaisuus sosiaalihuollon/terveydenhuollon salassapitosäännökset huomioden. Apteekit saavat antaa maksusitoumuksella lääkkeet vain henkilölle, joka esittää Kelakortin. Apteekin lääkeannosjakelupalkkio otetaan huomioon lääkemenona.

Ulkomailta ostetut, suomalaisella reseptillä hankitut lääkkeet

Huomioidaan, jos asiakas esittää saaneensa sv-korvauksen.

E-reseptien uusintamaksut huomioidaan menona.

Sairaalamaksut sekä sosiaalihuoltolain mukainen laitoshoido

Alle 14 vrk:n sairaalahoido voidaan maksaa etuuskäsittelystä peruspäätöksellä ja yli 14 vrk:n hoidosta tehdään erillinen päätös laskun osalta. Perusosaa ei alenneta ennen kuin hoito on kestänyt yhtäjaksoisesti vähintään 2 kk. Tämän jälkeen laitoshoidon jatkuessa laskelmassa otetaan huomioon perusosana täysi perusosa vähennettynä ruokaosuudella, eli 51 % perusosasta.

Jos hoito muuttuu pitkäaikaishoidoksi, hoitava yksikkö määrittää asiakkaalle tulojen mukaisen pitkäaikaisen laitoshoidon maksun.

Lapsettomuushoido

Tutkimusten ja hoidon osalta asiakkaan tulee käyttää julkista terveydenhuoltoa. Sairausvakuutuksesta korvattavat lääkkeet otetaan menona huomioon riippumatta siitä, ovatko ne julkisen terveydenhuollon lääkärin tai yksityislääkärin määräämät.

Ammattiliiton ja työttömyyskassan jäsenmaksut

Työttömyyskassan ja ammattiliiton jäsenmaksut otetaan huomioon tulojen vähennyksenä toimeentulotuessa, mikäli asiakas on edelleen oikeutettu ansiosidonnaiseen päivärahaan. Kela:n työttömyysetuudelle siirtyneet asiakkaat ohjataan hakemaan liitosta/kassasta vapautusta maksuista, ellei maksun maksamiseen ole erityisperustetta, kuten riita-asia vireillä työnantajaan.

4.4. TÄYDENTÄVÄ TOIMEENTULOTUKI

4.4.2

LASTEN PÄIVÄHOITOMENOT JA ILTAPÄIVÄKERHOT

Lasten päivähoitomenot kunnallisessa päivähoidossa voidaan **tilapäisesti** (1-3 kk) uudella asiakkaalla ottaa huomioon menona maksettujen laskujen osalta.

Maksamattomien laskujen osalta ja toimeentulotuen tarpeen jatkuessa kehoitetaan kunnallisiin maksuihin hakemaan maksuvapautus tai alennus. Maksuvapautushakemus toimitetaan päivähoitotoimistoon, ja siihen tulee liittää kaikki tulotositteet ja todistus toimeentulotuen saamisesta. Päivähoitomaksu tarkistetaan vuosittain.

Maksunalennusta haetaan Varhaiskasvatustoimistosta, os. Asematie 2.

Maksua voidaan tarkistaa myös vuoden ajalta.

Iltapäiväkerhomaksu myönnetään, jos vanhemmat eivät voi hoitaa lapsia esim. työssäkäynnin tai kurssin takia.

4.4.3

MUUT KUIN PERUSMENOIHIN KUULUVAT ASUMISEN MENOT

Vuokravakuus / takuuvuokra

Vuokravakuus/Takuuvuokra on vakuus, joka annetaan vuokranantajalle sen vahingon varalta, että vuokralainen ei täytä vuokrasuhteesta johtuvia velvoitteitaan.

Vuokravakuus myönnetään täydentävänä toimeentulotukena, silloin kun muutolle on olemassa välttämättömyysperusteet: kuten asunnottomuus, terveydelliset syyt, työhön liittyvät tai muut erityiset syyt. Vuokravakuus annetaan vuokranantajalle pääsääntöisesti maksusitoumuksena vuokrasuhteen keston ajaksi.

Mikäli asiakas muuttaa toiseen kuntaan myönnetään vakuusmaksu pääsääntöisesti yhdeksi vuodeksi paitsi, kun muutto tapahtuu pääkaupunkiseudun sisällä, jolloin se myönnetään toistaiseksi.

Vakuuden suuruus on enintään kahden kuukauden vuokra.

Kun asunto myydään edelleen ja vuokranantaja vaihtuu, tehdään uusi vuokravakuus ja vuokravakuuden edellytykset määritellään sen hetken tilanteen perusteella

Pääkaupunkiseudun kunnat Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat sopineet, että henkilöiden muuttaessa ko. kaupungista toiseen, lähtökunta päättää toimeentulotuen myöntämisestä muuttokustannuksiin, vuokravakuuteen, ensimmäiseen vuokraan ja toimeentulotukeen kuukaudeksi eteenpäin. Mikäli asiakas on jo muuttanut alueelle, eikä hänellä ole lähtökunnassa asiakkuutta, asia käsitellään oleskelukunnassa.

Vantaan sisällä vuokravakuusasian käsittelee lähtöpaikan toimisto. Mikäli asiakkaalla ei ole entuudestaan asiakassuhdetta entisen toimiston alueella, tai kun viimeisestä käynnistä on kulunut vähintään kuusi kuukautta, vuokravakuushakemuksen käsittelee se toimisto, missä uusi asunto sijaitsee.

Vuokranantajalle lähetetään lyhennetty päätösote ja tiedote ”maksusitoumus vuokravakuuteen”. Vakuus kattaa maksamattoman vuokran enintään kahdelta kuukaudelta ja vuokralaisen aiheuttaman vahingon. Vakuuden realisoinnista vuokranantajalle ei tarvitse tehdä erillistä päätöstä, vaan se voidaan realisoida suoraan, mikäli perusteet ovat selvät (vuokralasta esitetty vuokrakirjanpito tai vaurioista esitetty esim. valokuvat ja alku- sekä lopputarkastusraportit ja arvio korjauskuluista tai kuitti). Realisointi edellyttää aina alkuperäisen maksusitoumuksen palauttamista sosiaaliaseman maksatukseen. Vahinkojen korvaaminen

edellyttää myös, että asunnossa on tehty kirjallinen alku- ja lopputarkastus vuokranantajan ja vuokralaisen kesken.

Asiakas on itse vastuussa niistä vahingoista, jotka hän on asunnossa aiheuttanut. Jos asunnon vahingoittaminen on ollut tahallista, tehdään asiakkaalle takaisinperintäpäättös sen summan osalta, joka on maksettu vakuudesta. Asiakas saattaa olla myös rikosoikeudellisessa vastuussa, sillä tahallaan aiheutettu vahinko on rikos, ja tällä perusteella seuraa vahingonkorvausvelvollisuus.

Perinnästä asiakkaalta tulee tehdä erillinen päätös. Ensin tulee kuulla asiakasta (varata aika/antaa mahdollisuus kirjalliseen selvitykseen tilanteestaan) ja tarkistaa tämän maksukyky, minkä jälkeen tehdään perintäpäättös ja lähetetään lasku, joka tarvittaessa menee perintätoimiin, ellei asiakas sitä maksa.

Muita toimeentulotuessa huomioon otettavia asumismenoja

Vuokrarästi (vuokravelka) myönnetään sosiaalityössä ehkäisevänä toimeentulotukena. Vuokrarästin maksun yhteydessä asiakkaalle tulee laatia suunnitelma. Ennen ehkäisevän toimeentulotuen myöntämistä asiakkaalle tehdään toimeentulotukilaskelma maksamatta jääneiden vuokrien ajalta, jotta voidaan selvittää, olisiko hänellä ollut oikeutta toimeentulotukeen. Mikäli näin on, myönnetään vuokravelka perustoimeentulotukena näiltä osin.

Mikäli asiakkaalla jää vuokrat maksamatta, asiakasta veloitetaan siirtämään Kelan asumistuen maksu suoraan vuokranantajalle ennen kuin tehdään päätös vuokravelan maksamisesta.

Lastensuojelulain säännökset tulee ottaa huomioon käsiteltäessä rästiin jääneitä vuokria. Ulosottomies tekee ilmoituksen sosiaaliviranomaiselle silloin, kun lapsiperhe on jäämässä hädän takia asunnottomaksi. Tämä perustuu ulosottokaaren 7 luvun 3 §: Jos ulosottomiehen tiedossa on, että ulosottoperusteissa tarkoitetuissa tiloissa asuu lapsia, joiden asumisen järjestyminen on epäselvää, tai välittömän huolenpidon tarpeessa olevia henkilöitä, häätöasian vireille tulosta ja siinä ilmenneistä olosuhteista on salassapitosäännösten estämättä mahdollisimman pian ilmoitettava paikkakunnan asunto- ja sosiaaliviranomaisille.

Etuus käsittelystä annetaan häätöilmoitus/-varoitusta tiedoksi sosiaalityöhön johtavalle sosiaalityöntekijälle. Vuokranantajan suostumuksella ulosottoviranomainen voi antaa lykkäystä muuttoon enintään 6 kk, yleensä edellytyksenä tällöin on vuokrien maksaminen. Asunnottomien kohdalla voidaan ottaa huomioon esim. matkustajakodin asumismenot. Asuntolassa asuvalle huomioidaan asumiskulut ja perusosa täysimääräisenä. (KHO:n päätös 2463/2002)

Majoituspalvelut

Majoituspalveluihin sijoittuvat asiakkaat tekevät vuokrasopimuksen ja sopivat vuokravakuudesta ennen kuin tulevat hakemaan toimeentulotukea. Vuokrasopimuksen asianmukaisuus suhteessa asumisjärjestelyihin (kesto, käytössä oleva tila jne.) tulee aina tarkistaa ennen toimeentulotukipäätöksen tekemistä niin, että vuokra on kohtuullinen, vastaa käytössä olevia tiloja eikä vuokravakuus ole liian suuri. Asumisjärjestely tulee myös tarkistaa niin, että se turvaa hakijan asumista pidemmälle ajalle. Mikäli näin ei ole, tulee asiakkaalle tarjota toisenlaista tilapäistä asumista kunnes vakituinen asunto löytyy. Tilapäismajoitus myönnetään asiakkaalle sosiaalityössä täydentävänä toimeentulotukena. Kumppaneiden kanssa on sopimukset toimintatavoista, joita tulee noudattaa.

Muuttokulut

Päällekkäisten asumismenojen huomioon ottamista harkittaessa, on asiakkaalta pyydettävä selvitys muuton syistä. Tämä on tarpeen, jotta voidaan todeta, onko asiakkaalla ollut sellaiset erityiset olosuhteet ja tarpeet, että muutto on ollut välttämätön ja kyseessä on pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus.

Muutoin välttämättömyyttä harkittaessa kiinnitetään huomiota asunnon kokoon ja sijaintiin, perheen koon muuttumiseen, asumiskustannuksiin, työmatkoihin ym. Mikäli muuttoa voidaan pitää perusteltuna, otetaan huomioon siitä aiheutuneet ylimääräiset kulut.

Asiakkaan tulee ensisijaisesti järjestää muutto itse edullisinta tapaa käyttäen. Asiakas tekee itse sopimuksen esim. autovuokraamon kanssa. Mikäli asiakas ei itse pysty järjestämään muuttoa omalla tai vuokraamallaan autolla, noudatetaan muutto- ja varastointipalveluiden järjestämisestä tehtyä sopimusta.

LINKKI: Sopimus muuttopalvelujen hankinnasta

Toimeentulotukipäätös tulee tehdä ennen muuttoa. Erityisestä syystä muuttokustannukset voidaan myöntää jälkikäteen, mikäli asiakkaalla on muutoin oikeus toimeentulotukeen ja lasku on maksamatta. Toimeentulotuen myöntämisestä maksamattomaan laskuun päättää oleskelukunta.

Maksusitoumukseen kirjataan euromäärä, joka maksetaan toimeentulotukena.

Pääkaupunkiseudun kunnat, Helsinki, Espoo ja Vantaa ovat sopineet, että henkilöiden muuttaessa ko. kaupungista toiseen lähtökunta päättää toimeentulotuen myöntämisestä muuttokustannuksiin, vuokravakuuteen, ensimmäiseen vuokraan ja toimeentulotukeen kuukaudeksi eteenpäin. Tällä sopimuksella poiketaan siitä pääsäännöstä, että toimeentulotukea myöntää yleensä oleskelukunta.

Lankapuhelimen siirtokulut otetaan menona huomioon.

Tavaroiden säilytys varastossa

Pääsääntöisesti asiakas etsii itse irtaimistolleen varastointitilan.

Varastoinnin tarpeeseen vaikuttaa yleisimmin asunnottomuus ja toimeentulotuen tarve. Varastointipalveluista on tehty ostopalvelusopimus, minkä mukaisesti palvelut tulee hankkia. Varastointiaika on korkeintaan 1/2 vuotta, mikäli asiakkaalla ei ole esittää erityisiä perusteita pidemmälle säilytysajalle.

Asiakkaalle tulee kertoa jo tavaroita varastoon sijoitettaessa varastoinnin määräaika.

Päätös perustuu sosiaalityöntekijän harkintaan ja suunnitelmaan.

LINKKI: Sopimus varastointipalvelujen hankinnasta

Hautauskulut ja perunkirjoitus

Hautauspalveluiden järjestämisestä vantaalaisille toimeentulotuen asiakkaille on voimassa hankintasopimus.

Toimeentulotukea hautauskuluihin edellytetään haettavan ennen hautausta. Hautauksen jälkeen esitetyistä hautauskuluista voidaan korvata sopimusliikkeen mukainen taksa.

Toimeentulotukea myönnetään välttämättömiin hautauskuluihin, kun kuolinpesä on varaton. Ensisijaisesti käytetään tuhkahautausta. Seurakunnan uurnapaikka voidaan hyväksyä maksettavaksi.

Arkkuhautaaminen on mahdollista, kun vainajalla on hautapaikka olemassa, tai sukulaiset /läheiset sellaisen hankkivat. Erityisestä syystä (esim. uskonnolliset syyt) käytetään arkkuhautausta. Uuden hautapaikan maksaminen tulee harvoin kysymykseen. Hautakiven siirtokulu välttämättömänä kuluna haudan avaamisesta hyväksytään menona.

Hautaukseen annetaan maksusitoumus, joka faksataan hautaustoimistoon.

Hautauskuluja myönnettäessä tehdään perintä pesän varoista, mikäli pesä ei ole varaton.

LINKKI: Hautauskulut ja hautaustoimiston yhteystiedot

Kun on kyse lähiomaisen hautajaisista, toimentulotukea myönnetään tarvittaessa kukkavihkoon

enintään 40 € sekä tarveharkintaisesti hautajaisvaatteisiin ja matkakuluihin.

Lähiomaisia ovat yleensä isovanhemmat, vanhemmat, sisarukset, omat lapset tai otto-/kasvattilapset.

Perunkirjoitus

Perunkirjoitusvelvollisuus on ensisijaisesti omaisten tai muiden läheisten velvollisuus.

Perunkirjoitusvelvollisuuden laiminlyönti voi johtaa veroseuraamuksiin.

Verotoimisto voi myös ilmoittaa käräjäoikeudelle, että perunkirjoitusta ei ole tehty, ja sieltä voidaan määrätä pesänselvittäjä. Pesänselvittäjää ei yleensä määrätä varattoman pesän selvittämiseksi.

Sosiaalitoimi ei hoida perunkirjoituksia, vaikka omainen jättäisi sen tekemättä. Mikäli asiakas on kuollut sairaalassa, sairaalan sosiaalityöntekijä hoitaa asiaa: tarvittaessa käräjäoikeudesta määrätään edunvalvoja. Jos kuolinpesässä on varoja, siirretään asia oikeusaputoimiston tai hautaus toimiston hoidettavaksi.

Vainajalta maksamatta jääneet maksut eivät oikeuta toimeentulotukeen, vaan ne ovat kuolinpesän velkaa, ja ne lähetetään omaiselle, jolle ilmoitetaan velvollisuudesta tehdä perukirja.

Mikäli omaisia ei ole, mutta pesässä on varoja, voi perunkirjoituksen tekemisen antaa asianajajankin tehtäväksi, tai sopimustoimiston tehtäväksi. Palkkiot maksetaan tällöin pesän varoista, ei kunnan.

Pesän varoista suoritetaan kohtuulliset hautaus- ja perunkirjoituskustannukset sekä pesän hoidosta, hallinnosta ja selvityksestä johtuvat tarpeelliset kustannukset (pesänselvitysvelat).

Erityisravinto

Asiakkaalta pyydetään lääkärinlausunto erityisravinnon tarpeen osoittamiseksi. Tarvittaessa sosiaalityön ammattilainen konsultoi ravitsemusterapeuttia erityisravinnon tavallista suuremmista kustannuksista. Jos konsultointi tehdään asiakkaan nimellä, siihen tarvitaan asiakkaan suostumus. Nimettömänä voidaan konsultoida ilman suostumusta.

Jos ravitsemusterapeutin arvio (esim. 54€ / kk) ylittää Kelan korvaaman erityisruokavaliokorvauksen 21€ / kk huomioidaan erotus täydentävänä toimeentulotukena, mikäli asiakas toimittaa esim. ravintoterapeutin tekemän arvion kustannuksista ja erityisperusteet täyttyvät.

Tavanomaista suuremmat vaatemeno

Vaatteisiin voidaan myöntää erikseen toimeentulotukea kunnallisen omalääkärin tai sairaanhoitajan lausunnolla, jos tarve johtuu sairaudesta (esim. äkillisestä painon muutoksesta). Vaatteista päätöksen tekee sosiaalityön ammattilainen.

Romaninaisen hameeseen myönnetään toimeentulotukea kahden vuoden välein 450,00 euroa.

Romanihameen hankintaan myönnetty maksusitoumus on voimassa vain Suomessa.

Ulkomailta hankittu hame korvataan jälkikäteen kuittia vastaan, mikäli asiakkaalla on oikeus toimeentulotukeen. (KHO:n päätös 7.4.2000/686)

Välttämätön kodin irtaimisto

Pesukone voidaan myöntää lapsiperheelle tai toimeentulotuen pitkäaikaisasiakkaalle, jos hänellä ei ole käytettävissään esim. taloyhtiön yhteistä pesutupaa. Pesukoneen myöntämisen perusteena voi olla myös pitkäaikainen tai vaikea sairaus, joka vaikeuttaa liikkumista. Asiakkaan tulee aina perustella pesukoneen hankinnan tarve.

Pesukoneeseen myönnetään, kun se on perusteltua, yksinasuvalle korkeintaan 300€ ja perheelle 350€.

Mikäli asiakkaan vamma/haitta sitä edellyttää, voidaan perustellusti myöntää toimeentulotukea kalliimpaan pesukoneeseen, kuin mikä on edullisimman hinta.

Pesukoneen myöntämisen yhteydessä myönnetään myös koneen kuljetus, ja asennus sekä tarvittaessa vanhan koneen poisvienti edullisimman hinnaston mukaisesti (ei tarpeettomia lisäpalveluja).

Etuuskäsittelijä voi myöntää täydentävää toimeentulotukea tarpeen mukaiseen sänkyyn ja patjaan sekä ruokapöytään ja tuoleihin. Mikäli asiakas tarvitsee muuta välttämätöntä kodin irtaimistoa, päätös tehdään sosiaaliohjauksessa.

Edullisia perushuonekaluja voi hankkia mm. SPR:n Kontti – kierrätystavarakaupasta, Pakilan työkeskuksesta ja pääkaupunkiseudun kierrätyskeskuksesta.

Asiakkaan erityisolosuhteet tulee huomioida myös silloin, kun asiakkaalla on apuväline: hankittavan tavaran tulee olla sellainen, että apuvälineen käyttö on mahdollista. Suositellaan kotikäyntiä ennen toimeentulotuen myöntämistä.

Irtaimistohankintojen viitehinnat toimeentulotukea myönnettäessä lisätään ohjeisiin myöhemmin.

Lastentarvikkeet

Seuraaviin lastentarvikkeisiin voidaan myöntää toimeentulotukea enimmäishintoina:

- Vaunut 150,00 €
- Rattaat 100,00 €
- Yhdistelmävaunut 250,00 € (tällöin ei myönnetä enää erikseen rattaita)
- Patja + sänky 85,00 € Lasten kasvaessa voidaan myöntää uudestaan.

Kaksosten vaunuihin voidaan myöntää toimeentulotukea 300,00 euroa.
Lasten turvakaukaloon ja turvaistuimeen ei myönnetä toimeentulotukea.

Jos lastentarvikkeisiin haetaan poikkeuksellisen usein avustusta, hakemus siirretään sosiaalityöhön.

Lasten harrastusmenot

Jos asiakkaalle on tehty lasten harrastusmenoja koskeva suunnitelma, siitä tulee ilmetä eriteltynä, mitä maksetaan ja kenen osalta, kuinka paljon, minkä ajan ja mikä on maksutapa.

Lasten harrastusmenoja otetaan huomioon perheen erityisten olosuhteiden kuten pitkäaikaisen toimeentulotuen saamisen, pitkäaikaisen tai vaikean sairauden tms. olosuhteen tai erityisen tarpeen perusteella syrjäytymistä ehkäisevänä ja kehitystä tukevana toimintana.

Harrastusmenoja ovat mm. musiikki- ja kuvataidekoulujen maksut, kerhomaksut, joukkuelajien kausimaksut, lisenssit ja erilaiset tarvikkeet. Periaatteena pidetään, että lapsen ei tarvitse luopua harrastuksestaan, kun perhe tulee toimeentulotukiasiakkuuteen. Kutakin lasta tuetaan yhteen harrastukseen. Jos samaa harrastustoimintaa järjestetään kustannuksiltaan halvempaan vaihtoehtona, voidaan tuki määritellä tämän mukaan.

Toimeentulotuen asiakasperheelle voidaan myöntää yhteen ohjattuun harrastukseen / lapsi/vuosi korkeintaan seuraavasti:

3-5 -vuotiaalle 55 €

6 - 11 -vuotiaalle 350 €

12 - 17 -vuotiaalle 420 €

Mikäli kouluikäinen lapsi käy esimerkiksi musiikkiopistoa tai kuvataidekoulua, myönnetään perusopetuksen vuosimaksu / lapsi. Musiikkiopiston ja kuvataidekoulun maksuihin asiakas voi hakea maksun alennusta.

Mikäli harrastuskulut ovat tätä suuremmat ja harrastuksen katsotaan tukevan lapsen /nuoren selviytymistä, tulee siitä tehdä erillinen sosiaalityön suunnitelma.

Suunnitelmaan voidaan kirjata, miltä osin perhe osallistuu kustannuksiin.

Lasten harrastusmenoihin voidaan myöntää **ennalta ehkäisevää toimeentulotukea** tapauksissa, joissa asiakas ei saa jatkuvaa toimeentulotukea.

Erilaisista harrastuksiin liittyvistä varustehinnoista lasta kohti käytetään seuraavia ohjeellisia enimmäishintoja:

Hiihtovarusteisiin voidaan myöntää 90 €, luistimiin 40 €.

Polkupyörän myöntäminen edellyttää vähintään vuoden asiakkuutta. Polkupyörää

ei myönnetä alle kouluikäiselle lapselle. Kouluikäiselle lapselle suositellaan ensisijaisesti käytetyn pyörän hankkimista. Uuden pyörän hankkimiselle täytyy olla erityisperusteet (tällöin myönnetään maksimissaan lasten pyörään 85 € ja nuorten pyörään 170 €). Pyöräilykypärään myönnetään 20 €.

Elatusapumaksu

Asiakkaan maksamaa elatusapua ei huomioida menona etuuskäsittelyssä. Asiakasta ohjataan tekemään nollasopimus lastenvalvojalla.

Asiakkaan saama elatusapu huomioidaan tulona. Mikäli asiakas ei sitä saa, hänen tulee viipymättä laittaa elatustuki vireille.

Lapsen tapaamisoikeuden toteuttamisesta aiheutuvat menot

Toimeentulotukea myönnetään yleensä tapaamissopimuksen mukaisiin tapaamisiin. Toteutuneista tapaamissopimuksen mukaisista tapaamisista pyydetään riittävä selvitys esim. toisen vanhemman allekirjoittama kirjallinen todistus tai vankilassa tavattaessa on oltava suunnitelma tapaamisista. Toteutuneista tapaamisista aiheutuneita kustannuksia otetaan toimeentulotukea määrättäessä huomioon lapsen iän mukainen perusosa täysimääräisenä.

Jos asiakas esittää erityisperusteluja, tulee sosiaaliohjaajan /erityissosiaaliohjaajan/sosiaalityöntekijän päättää asiasta

Yli 14 vrk kestävien tapaamisten kustannusten jaosta vanhempien tulee sopia keskenään.

Se kunta, jossa vanhempi asuu, myöntää tapaamisoikeuden toteuttamisesta aiheutuviin kustannuksiin tarvittaessa toimeentulotukea.

Huostassa olevien lasten ja heidän vanhempiensa välisestä yhteydenpidosta aiheutuviin kustannuksiin tarvittaessa avustaa kunta, jonka huostassa lapset ovat. Toimeentulotuen myöntäminen saattaa tulla kysymykseen tilapäisesti, mikäli hakijalle ei korvata kuluja lastensuojelusta. (KHO:n päätös 73/2006)

Tapaamisoikeus on tapaamissopimuksen mukaisesti laskettava, yleensä tuomioistuimien päätöksellä pe-su viikonloput, joihin kuluu 2 vrk. Menoina huomioidaan kahden päivän lapsen normimeno. Tämän ylittävistä tapaamisista tulee olla virallinen päätös (muut vuorokaudet ja lomat) tai sosiaalityön suunnitelma (lastensuojelu).

Takautuvasti yli 1 kk taaksepäin ei etuuskäsittelystä myönnetä toimeentulotukea lasten tapaamiskuluihin.

Tapaamisiin myönnettävät matkakulut päätetään sosiaalityössä.

Jäännösverot

Jäännösvero ei ole henkilön tai hänen perheensä erityisistä tarpeita tai olosuhteista johtuva toimentulon turvaamiseksi tai itsenäisen suoriutumisen edistämiseksi tarpeellinen toimeentulotuen lisäosalla katettava meno eikä näin toimeentulotukeen oikeuttava meno.

Edunvalvojan palkkio

Edunvalvojan **palkkio** muodostuu asetuksen 696/2012 mukaan vuotuisesta perusmaksusta sekä lisämaksuista.

Perusmaksu on 440 € vuodessa ja 280 € pienituloisella, jolla ei ole varallisuutta (vuositulo on alle 14 000 €).

Lisämaksuja ovat **aloitusmaksu** 200 €, **toimenpidemaksu** 200 €, 300 € tai 600 € toimenpiteen vaativuudesta ja päämiehen varallisuudesta riippuen.

Omaisuuksien hoitamisesta perittävä lisämaksu on 2 % varallisuuden arvosta. Palkkion enimmäismäärä saa olla enintään 18 % päämiehen laskennallisesta vuositulosta.

(Laskennallisen vuositulon laskeminen: Valtioneuvoston asetus edunvalvojan palkkion suuruudesta 696/2012 5 § Palkkiorajoin on 18 % vuositulo – 5727,44 €)

Jos edunvalvonta on kestänyt alle vuoden, peruspalkkion ja omaisuuden hoitamisesta perittävän lisämaksun yhteismäärä jaetaan 12 ja kerrotaan tehtävän hoitamista vastaavien kuukausien määrällä.

Edunvalvojalla on myös oikeus saada kohtuullinen **korvaus kuluista**.

Kokonaispalkkion määrään vaikuttavat lisäksi muun muassa edunvalvojan suorittamat toimenpiteet ja päämiehen varallisuus.

Maistraatti perii vielä erillisen **tilintarkastusmaksun** päämiehen tilikauden lopussa olevien bruttovarojen mukaan edellyttäen, että päämiehen nettotulot, rahana annetut sosiaaliset etuudet mukaan luettuina ovat enemmän kuin 8029 euroa vuodessa. Alin maksu on 48 €.

Palkkiota ei saa periä lainkaan, jos asiakkaan nettotulot ovat alle 5727,44 € vuodessa (toimeentulotuen perusosa X12). Kaikki tulot ja sosiaali-etuudet (myös toimeentulotuki) otetaan tuloa laskettaessa huomioon. Palkkio voidaan periä, jos omaisuuden arvo on enemmän kuin 17182 €, henkilökohtaisessa käytössä olevaa asuntoa huomioon ottamatta.

Toimeentulotukea määrättäessä edunvalvonnan perusmaksu ja aloitusmaksu voidaan ottaa menona huomioon täydentävänä toimeentulotukena.

Tarveharkinnassa otetaan huomioon se, että asiakas ei itse voi vaikuttaa kulujen syntymiseen.

Asiakkaalle on jätävä käyttöön vähintään toimeentulotuen perusosan määrä edunvalvontakulujen vähentämisen jälkeen.

Palkkio määrätään vuodelta, ja tämän takia koko vuoden tulot otetaan huomioon harkittaessa, onko asiakkaalla ollut mahdollisuus varautua palkkion maksamiseen.

Asiakasta / edunvalvojaa informoidaan **etukäteen** siitä, että palkkio otetaan huomioon kuukausittain 12 jaettuna.

Kun on kysymyksessä uusi asiakas, joka ei ole voinut varautua maksuun, maksu voidaan huomioida eräpäivän mukaisena kuukautena kokonaan, mikäli muuten asiakkaalle ei jäisi käyttöönsä perusosan määrää, ja hän on vähävarainen (nettotulot enintään noin 1000 € kuukaudessa), tai on muu erityinen syy esim. sairaus tai yllättävä muutos olosuhteissa.

Tilintarkastusmaksu otetaan huomioon eräpäivän mukaan, ja vain alin maksu huomioidaan.

Omaisuuden hoidosta aiheutuva palkkio joudutaan joissakin tilanteissa kattamaan varallisuudesta.

Edunvalvoja perii palkkion, vaikka omaisuuden hoidosta ei ole tuottoa. Toimeentulotukea tähän ei myönnetä. Omaisuuden realisointi (paitsi henkilökohtaisessa käytössä oleva asunto) on ensisijaista.

Edunvalvojalta voi pyytää eritellyn laskun ja selvityksen vuositulon laskentaperusteista ja hoidettavasta omaisuudesta.

Toimintaraha ja matkakorvaus

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuville toimeentulotuen saajille maksetaan osallistumispäiviltä toimintarahaa, joka on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun kulukorvauksen suuruinen. Toimintarahaa ei kuitenkaan suoriteta niiltä päiviltä, joilta henkilö saa työttömyysturvalain 10 luvun 6 §:ssä tarkoitettua kulukorvausta.

Toimintarahan suuruuteen eivät vaikuta henkilön tulot.

Toimintarahaa maksetaan Työvoimapalvelukeskuksen /kuntouttavan työtoiminnan kautta.

Toimintaraha ei ole toimeentulotuessa tuloksi luettavaa tuloa.

Toimintaraha voidaan maksaa korotettuna. Toimintaraha ja korotettu toimintaraha ovat samansuuruisia kuin kulukorvaus ja korotettu kulukorvaus.

Työvoiman palvelukeskus/kuntouttava työtoiminta kustantaa kuntouttavaan työtoimintaan osallistumisesta johtuvat matkakulut halvimman matkustustavan mukaisesti.

Kuntouttavan työtoiminnan jälkeen henkilö saattaa aloittaa 3- 6 kuukautta kestävästä työkokeilu- tai työvalmennusjakson. Henkilö saa työmarkkinatuen ja kulukorvauksen.

Työkokeilun / työvalmennuksen varmistamiseksi ja henkilön kannustamiseksi hänelle myönnetään toimeentulotukena Vantaan sisäinen matkalippu etuuskäsittelystä.

Kela myöntää matka-avustusta oman työssäkäyntialueen ulkopuolella tapahtuvaan työhön, joka kestää yli kaksi kuukautta. Avustusta myönnetään korkeintaan neljälle kuukaudelle. Toimeentulotukea määriteltäessä tulona huomioidaan Kelan myöntämät etuudet ja vastaavasti menona todelliset matkakulut. Koulutusajalta tehdään suunnitelma.

H-klinikalla maksetaan toimintaan osallistuville ns. ahkeruusrahaa 13 € /osallistumispäivä. Tämä on verrannollinen kulukorvaukseen, eikä sitä huomioida tulona.

Kiipulan ammattiopistossa opiskelevilla on korkeat päivärahat, koska opiskelijat maksavat itse myös ruoat (ja muita maksuja, esim. matkakuluja kun käyvät retkillä tms.).

Huomioidaan tulona ylläpitokorvauksesta se osa, mikä ylittää 9 euroa /pv, jotta ovat samassa asemassa muiden kurssilaisten kanssa. Jos tosiasialliset menot ovat myös korkeammat, voidaan jättää ylittävä osuus huomioimatta tulona.

Erityisistä syistä voidaan toimeentulotukea myöntää erilaisiin matkakuluihin, kuten päihdehuollon avopalveluiden käynteihin, Startti-kurssin matkoihin jne. Tällaiset menot kirjataan asiakkaan suunnitelmaan. Tuetussa asumisessa asuvan kohdalla voidaan myös huomioida matkakuluja, mikäli ne katsotaan suunnitelmassa aiheellisiksi.

Työvoimakoulutukseen osallistumisesta aiheutuvat kustannukset

Työvoimakoulutuksen ajalta maksettava kulukorvaus kattaa matkat, joita ei huomioida menona. Mikäli koulutus järjestetään pääkaupunkiseudun ulkopuolella, seutulipun ylittävä määrä huomioidaan menona koulutuksen ajalta.

Vantaan ulkopuolelta koulutuspaikan saaneiden / työvoimakoulutukseen rinnastettavien koulutusten maksut otetaan menona huomioon toimeentulotuessa.

Työharjoittelumatkat hyväksytään menona, ellei asiakas saa niihin korvausta muualta. Työvoimakoulutukseen osallistuvalle tuet tulevat jälkikäteen, joten ensimmäisen kuukauden kustannukset huomioidaan menona toimeentulotuessa.

Työvoimakoulutuksen kulukorvaukset ja korotusosa

Työvoimakoulutukseen osallistuvan peruskulukorvausta ei oteta huomioon tulona. Kun kulukorvaus on suurempi, asiakkaan tulee selvittää, mistä kulukorvaus muodostuu. Tällöin voidaan harkita, onko jokin osa sitä katsottava tuloksi. Jos kulukorvaus kattaa vain kustannuksia, sitä ei oteta tulona huomioon (eikä vastaavasti sillä katettavia menoja menoina).

Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvan työmarkkinatukea saavan henkilön ylläpitokorvausta ei oteta tulona huomioon.

Korotusosa on veronalaista tuloa.

Kuntoutus

Kuntoutuksen ajalta mahdollisesti saatavat etuudet (kuntoutusraha, kuntoutusavustus ja ylläpitoraha) ovat ensisijaisia toimeentulotukeen nähden.

Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä käsittelee yksittäisen kuntoutujan asiakasyhteistyötä koskevia asioita. Ryhmän tehtävänä on kuntoutustarpeita vastaavien ratkaisujen etsimiseksi kuntoutujan palveluvaihtoehtojen arviointi, palvelujen suunnittelu sekä tähän liittyvien tietojen vaihtaminen

Kuntoutuksen asiakasyhteistyöryhmä on tarvittaessa apuna muissa kuntoutusta koskevissa säännöksissä tarkoitetun kuntoutussuunnitelman laatimisessa.

Kuntoutuksesta ja sosiaalisesta kuntoutuksesta annetaan erillinen ohje.

Seurakuntien (kuntouttavat, sosiaaliset perusteet) viikonloppuleireihin voidaan myöntää täydentävänä etuuskäsittelystä 50 euroon asti.

Suomen kielen sanakirja

Myönnetään toimeentulotukea kuittia vastaan edullisimman hinnan mukaan. Edullisin hinta selvitetään vertaa.fi – sivustolta. Suomen kielen alkeiskurssilla käytettävät suomen kielen oppi- ja työkirjat korvataan, jos niiden hankkiminen on välttämätöntä.

Suomen kielen tai muiden kurssien osallistumismaksuja korvataan, mikäli ao. kurssille osallistuminen on tarkoituksenmukaista asiakkaan kotoutumisen näkökulmasta ja kurssille osallistuminen sisältyy asiakkaan kotoutumissuunnitelmaan.

Passi- ja oleskelulupakustannukset

Passiin ei myönnetä toimeentulotukea, ellei se ole välttämätön. Välttämätön passi on silloin, kun tarvitaan matkustusasiakirjaa:

- Passia hakee ulkomaalaistaustainen henkilö, joka tarvitsee passin oleskeluluvan saamista tai jatkamista varten.
- Passi on työn kannalta välttämätön.

Ulkomailta tilatusta passista on selvitettävä ennen päätöstä passin ja kustannusten oikeellisuus.

Matkakustannukset voidaan korvata halvimman vaihtoehdon mukaan lähimpään passin myöntävään edustustoon, mikäli matkustaminen edustustoon on välttämätöntä passin saamiseksi. Mikäli passin hankinnassa on erilaisia vaihtoehtoja, korvataan halvin vaihtoehto.

Henkilötodistukset

Virallinen henkilötodistus on tarpeellinen asiakirja. Siihen voidaan myöntää toimeentulotukea tarvittaessa. Henkilökortin katoamisesta tai anastuksesta on aina ilmoitettava poliisille. Tällöin poliisi voi pyynnöstä peruuttaa kortin ja sulkea siinä olevan kansalaisvarmenteen. Kortinhaltijan vastuu varmenteiden käytöstä katkeaa, kun kortti on ilmoitettu sulkulistalle. Asiakkaan, joka hakee toimeentulotukea kadonneen henkilökortin perusteella, tulee pyytää esittämään tositte katoamisilmoituksesta poliisille.

Henkilötodistusten ja passin edellyttämiin valokuvuihin voidaan myöntää täydentävää toimeentulotukea korkeintaan 20 euroa kuittia vastaan.

Kelan liikaa maksetun etuuden takaisinperintä

Takaisinperintä huomioidaan menona, mikäli siihen ei liity tahallista tietojen ilmoittamatta jättämistä Kelalle. Jos asiakas haluaa maksaa perittävää summaa itse takaisin, tulee selvittää, mikä Kelan perimä määrä olisi. Tältä osin se voidaan hyväksyä menona, ellei asiakas kykene perintäosuutta itse lähiaikana esim. työllistyessään maksamaan.

4.6 HUOMIOON OTETTAVAT TULOT JA VARAT

4.6.1 Huomioon otettavat tulot

Asiakkaan käytettävissä olevat tulot huomioidaan.

Uuden asiakkaan kohdalla arvioidaan asiakkaan tositteiden perusteella huomioitavan tulon määrä sekä laskennallisen ylijäämän kierrätys tuleville kuukausille. Huomioitavasta tulosta ja kierrättämisestä päätöksen tekee sosiaaliohjaaja, jos tilanne ei ole etuuskäsittelyssä päätettävissä.

Kielteinen päätös voidaan tehdä vain kuukaudelle, mutta päätökseen tulee kirjata, että jatkossa tietty tuloylijäämä huomioidaan.

Toimeentulotukipäätöksiin kirjataan asiakkaan palkanmaksaja / työnantaja sekä työttömyyskassan nimi.

Apuraha on käytettävissä olevaa tuloa ja huomioidaan toimeentulotuessa.

Vakuutuskorvaukset huomioidaan tulona siltä osin, kun niillä ei tositteellisesti ole maksettu toimeentulotuessa hyväksyttävistä menoista, esim. hajonneet silmälasit. Mikäli korvaus on maksettu kivusta ja särystä, ja asiakas esittää hoitokuluja tältä osin, kulut vähennetään maksetusta korvauksesta täysimääräisinä.

4.6.1.1 Kelan maksaman työttömyyskorvauksen huomiointi

Työttömyyskorvausta huomioidaan 20 päivältä/kk, kerrointa ei käytetä.

4.6.1.2 Tietojen saanti rahalaitoksilta

Asiakaslain 20 §:n 2 momentin mukaan sosiaalihuollon viranomaisen voi pyytää tietoja rahalaitokselta, jos sosiaalihuollon viranomaisen ei saa riittäviä tietoja ja selvityksiä asiakkaalta itseltään tai 20 §:n 1 momentissa mainituilta tahoilta (valtion ja kunnan viranomaiset, eläkelaitokset, yhteisöt ja laitokset ym.) ja jos on perusteltua syytä epäillä asiakkaan tai hänen laillisen edustajansa antamisen tietojen riittävyyttä tai luotettavuutta.

Edellytyksenä siis on, että tietoja ja selvityksiä on pyydetty asiakkaalta ja asiakaslain 20 §:n 1 momentissa mainituilta tahoilta ja saadut tiedot ja selvitykset eivät ole vielä riittäviä tai niitä ei ole voitu saada, jotta vireillä oleva asia olisi voitu ratkaista. Näiden pyydettyjen tietojen ja selvitysten lisäksi sosiaalihuollon viranomaisella tulee olla objektiivisesti harkiten perusteltu syy tai aihe epäillä asiakkaan esittämien tietojen riittävyyttä – pelkkä epäily ei siis riitä.

Tietopyynnöstä tehdään kirjallinen päätös ja se tulee antaa tiedoksi sekä asiakkaalle että rahalaitokselle. Päätöksen on oikeutettu tekemään yksikön esimies tai toimeentulotuesta vastaava esimies. Asiakkaalla on päätöksestä muutoksenhakuoikeus. Pyyntöä ei saa esittää rahalaitokselle ennen kuin päätös on lainvoimainen, eli ennen kuin muutoksenhaku tai valitusaika on kulunut umpeen tai viime kädessä vasta korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen jälkeen.

4.6.2 Tulot, joita ei oteta huomioon

Kun asiakas osallistuu työtoimintaan, hän saa palkkaa. Työssä käynnin kannustamiseksi jätetään kahden ensimmäisen kuukauden aikana tulona huomioon ottamatta 150 €, ja sen jälkeen 20 % tai enintään 150 € tuloista.

Vammais- /hoitotukea ei oteta tulona huomioon, eikä hoitotukena myönnettyjä menoja. Hoitotukipäätöksestä ilmenee, mihin tuki on myönnetty. Tuki voi olla myös myönnetty kokonaistilanne huomioon ottaen (esim. autismi) eikä se kohdennu mihinkään yksittäiseen asiaan. Tällöin se jätetään tulona huomioon ottamatta, ja esim. lääkemenot otetaan menona huomioon.

Säästöjä ei oteta huomioon toimeentulotukea määrättäessä, jos niiden käyttötarkoitus on sellainen joka voitaisiin toimeentulotuessa huomioida menona, tai käyttötarkoitukseen voitaisiin myöntää ennalta ehkäisevää toimeentulotukea. Jos asiakas esimerkiksi siirtää toimeentulotukivaroja toiselle tilille säästöön, säästöjä ei huomioida tulona asiakkaalle (esim. nk. e-possutilit tai vastaavat). Asiakkaalle varataan mahdollisuus selvittää säästöjen käyttötarkoitus.

Veronpalautuksesta voidaan jättää huomioon ottamatta 100€ / perhe tai 50 € /henkilö, mikäli erityiset olosuhteet kuten pitkäaikainen toimeentulotuen asiakkuus.

Huutonetistä/kirpputorilta tms. saatavat tulot jätetään tulona huomioon ottamatta, paitsi jos tulo on säännöllistä tai summa on suurehko suhteessa toimeentulotukeen.

Pikavippejä ei oteta huomioon tulona eikä menona.

4.6.2.1 Palkansaajan luontoisedut

Palkansaajan **päivärahoista** huomioidaan tuloksi puolet (50 %). Kilometrikorvaukset huomioidaan tuloksi siltä osin, kun ne ylittävät verottajan hyväksymän kilometrihinnan työmatkavähennyksenä. Vuonna 2013 kilometrikorvaus on 0,45e/km ja verottajan hyväksymä vähennys 0,25e/km, joten tuloksi huomioidaan 0,20e/km.

4.6.3 Huomioon otettavat varat

Säästöt, arvopaperit ja muu helposti realisoitavissa oleva varallisuus huomioidaan käytettävissä oleviksi varoiksi, jotka tulee ennen toimeentulotuen myöntämistä käyttää hakijan tai perheen toimeentuloon. Tällöin toimeentulotukea ei myönnetä ensimmäisellekään kuukaudelle, ellei kyse ole tilanteesta, jossa voidaan todeta, ettei varojen realisointi ole välittömästi mahdollista. Myönnetty toimeentulotuki peritään takaisin asiakkaan varoista.

Loma-asunnon/mökin realisointimahdollisuudet tulee hakijan selvittää. Jos toimeentulotuen saanti jatkuu yli 6 kk, mökin realisointitoimiin tulee ensisijaisesti ryhtyä. Poikkeustilanteissa voidaan olla edellyttämättä realisointia, mutta tällöin perustelut tulee kirjata taloudellisen tuen suunnitelmaan ja päätösperusteluihin.